

Nr 23

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972: 53 angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning m.m. jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 53 under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 10 mars 1972 föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning i enlighet med vad som anförts i propositionen,
2. till Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning för budgetåret 1972/73 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,
3. till Skoglig forskning för budgetåret 1972/73 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 745 000 kr.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna avtal mellan staten och Stiftelsen Skogsteknisk FoU om stöd till kollektiv skogsteknisk forskning. Förslaget innebär en samordning och utbyggnad av den skogstekniska forskningen i Sverige. Enligt avtalet, som gäller för budgetåren 1972/73—1974/75, skall staten bidra med 9,9 milj. kr. och stiftelsen med 14 850 000 kr. till finansieringen av ett forskningsprogram på totalt 24 750 000 kr. för treårsperioden. Programmet omfattar skogsteknisk forskning rörande bl. a. anläggning, skötsel och avverkning av skog, transport av virke samt arbetarskydds- och miljövarsfrågor i anslutning till skogsarbetet. För att ansvara för programmets genomförande inrättas en särskild nämnd kallad nämnden för skogsteknisk forskning. För budgetåret 1972/73 föreslås i enlighet med avtalet ett anslag av 3 milj. kr. för stöd till kollektiv skogsteknisk forskning.

I propositionen föreslås vidare att till statens råd för skogs- och jordbruksforskning anvisas ett anslag av 2 745 000 kr. till skoglig forskning för budgetåret 1972/73.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 727 av fru Anér m. fl. (fp) vari hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en plan för skogsbruksforskning inriktad på biologiska bekämpningsmetoder utarbetas,

dels motionen 1972: 1570 av herrar Turesson (m) och Nisser (m) vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att stödet till skogstekniskt industriellt utvecklingsarbete skall vara av minst den omfattning som "förutsättes" i propositionen,

dels motionen 1972: 1617 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) vari föreslagits att riksdagen i anledning av propositionen 1972: 53 måtte uttala att i forskningsprogrammet miljö- och arbetarskyddsfrågorna erhåller en framträdande plats, jämväl att pågående forsknings- och utvecklingsarbete om en vidareförädling av råvaror påskyndas och erhåller ökade resurser i syfte att ge bortrationaliserade skogsarbetare sysselsättning i sin hembygd, samt att löntagarna och deras organisationer tillförsäkras ett avgörande inflytande i den föreslagna nämnden för skogsteknisk forskning.

Utskottet

I propositionen framläggs förslag om samordning och utbyggnad av den skogstekniska forskningen i Sverige. Härvid utgår departementschefen från att det kommer att krävas en hög rationaliseringstakt i skogsbruket även i fortsättningen, om det svenska skogsbruket skall kunna behålla sin konkurrenskraft internationellt sett. Rationaliseringsarbetet måste, framhålls det vidare, ske under hänsynstagande till bl. a. skogsarbetarnas intressen samt biologiska och miljömässiga faktorer. Departementschefen framhåller att det är särskilt angeläget att hänsyn tas till behovet av att bereda medelålders och äldre skogsarbetare fortsatt sysselsättning i ett högmekaniserat skogsbruk. Vidare måste olycksfallsfrekvensen i skogsarbetet minskas och, när det gäller transporterna, trafiksäkerhetsaspekterna beaktas. Utskottet delar helt de synpunkter som sålunda framförts i propositionen.

Utskottet anser mot bakgrund bl. a. av en bedömning av skogsnäringens roll i den svenska ekonomin på längre sikt att starka motiv talar för en ökad satsning på forsknings- och utvecklingsarbete inom det skogstekniska området. Denna forskning bör genomföras så att bl. a. även arbetarskydds- och miljövärdintressen tillgodoses. Huvuddelen av denna forskning bör såsom föreslagits i propositionen samordnas genom avtal mellan staten och berörda branscher.

Kungl. Maj:t begär i propositionen riksdagens bemyndigande att godkänna ett avtal om gemensam finansiering av kollektiv forskning på det skogstekniska området. Avtalet har träffats mellan en statlig förhand-

lingsgrupp och en av skogsbruket och den skogsmaskintillverkande industrin bildad stiftelse, Stiftelsen Skogsteknisk FoU, och avser tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1975. Enligt avtalet skall staten under denna treårsperiod bidra med 9,9 milj. kr. och stiftelsen med 14 850 000 kr. för ifrågavarande forskning.

Verksamheten avses komma att drivas enligt ett ramprogram som omfattar forskning rörande anläggning, skötsel och avverkning av skog samt transport av virke. Av propositionen framgår att en viktig del av ramprogrammet gäller arbetarskydds- och miljövårdsfrågor i anslutning till skogsarbetet. Vidare bör enligt ramprogrammet forskningen ge underlag för ett större hänsynstagande än hittills till biologiska och miljömässiga aspekter vid utvecklingen av skogsbrukets driftsformer.

I motionen 1972: 1617 kritiserar det sätt på vilket skogsbrukets rationalisering hittills skett. Bl. a. påtalas en rad negativa konsekvenser av ökad mekanisering, t. ex. med avseende på arbetsmiljö samt för djurliv och växtlighet. I det aktuella forskningsprogrammet bör enligt motionärerna de rent samhällseliga och mänskliga aspekterna i det moderna skogsbruket prioriteras. Mot angivna bakgrund hemställs att miljö- och arbetarskyddsfrågorna erhåller en framträdande plats i forskningsprogrammet.

Även den vid riksdagens början väckta motionen 1972: 727 behandlar inriktningen av skogsbruksforskningen. I motionen framhålls behovet av ökad förståelse för de biologiska konsekvenserna av de åtgärder som vidtas i modernt skogsbruk. Bl. a. nämns de problem som är förknippade med kalhuggning av skog samt med användning av bekämpningsmedel inom skogsbruket. I motionen förordas att en plan för skoglig forskning utarbetas som är inriktad på biologiska bekämpningsmetoder.

Utskottet vill i anledning av förevarande motionsyrkanden som sin mening framhålla att forsknings- och utvecklingsarbetet på det skogstekniska området vid en tillämpning av föreliggande avtal och därtill fogat ramprogram synes få en inriktning som i huvudsak beaktar de krav som kan ställas från samhällets sida. Forskningsprogrammet syftar sålunda dels till att främja utveckling och effektivisering av skogsbruket, dels till att förbättra säkerhet, hälsa och trivsel för skogsbrukets arbetskraft och att tillvarata möjligheterna att bereda sysselsättning för äldre arbetskraft och partiellt arbetsföra, dels också till att anpassa den skogstekniska utvecklingen till miljövårdens krav. Bl. a. kommer såsom redan nämnts biologiska aspekter att beaktas i detta arbete. Härigenom synes nyssnämnda motionsyrkanden i allt väsentligt ha tillgodosetts och torde därför inte böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida. I anledning av vad i förenämnda motioner uttalats om kalhuggning av skog får utskottet vidare erinra om att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet nyligen tillsatt en särskild arbetsgrupp för att studera omfattningen och verkningarna av kalhyggna.

Såsom föreslagits i propositionen bör ansvaret för att genomföra det avtalade forskningsprogrammet åvila en särskild nämnd, nämnden för skogsteknisk forskning. Nämnden skall inte själv bedriva forskning utan detta förutsätts ske vid befintliga forskningsinstitutioner.

Enligt motionen 1972: 1617 bör löntagarna och deras organisationer tillförsäkras ett avgörande inflytande i den föreslagna nämnden för skogsteknisk forskning. Utskottet får i anledning härav anföra följande. Enligt avtalet skall stadgar för nämnden fastställas av Kungl. Maj:t efter hörande av Stiftelsen Skogsteknisk FoU. Stadgarna kommer att innehålla bl. a. regler rörande nämndens sammansättning. Utskottet utgår från att de bestämmelser, som härvidlag kommer att fastställas, utformas så att de möjliggör en allsidig representation för av verksamheten berörda intressegrupper. Någon anledning för riksdagen att under angivna förhållande göra något särskilt uttalande till följd av förevarande motionsyrkande anser utskottet inte föreligga.

Vid sidan av forskningsverksamheten på det skogstekniska området bör, såsom departementschefen föreslagit, det industriella utvecklingsarbetet inom området erhålla fortsatt statligt stöd. Detta bör ske utanför ramen av det belopp som nämnden för skogsteknisk forskning kommer att disponera. Utskottet finner dock i likhet med departementschefen angeläget att nämnden kan fungera som sakkunnig- och beredningsorgan åt berörda anslagsbeviljande organ när det gäller hela det statliga stödet till skogstekniskt forsknings- och utvecklingsarbete. Departementschefen räknar med att från anslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling under trettonde huvudtiteln minst 700 000 kr. skall disponeras för projekt avscende skogstekniskt industriellt utvecklingsarbete. Vidare förutsätter departementschefen att stöd till sådant utvecklingsarbete liksom hittills utgår från Norrlandsfonden. Under de senaste åren har nämnda fond lämnat dylikt stöd med ca 1 milj. kr. per år.

Av propositionen framgår att Norrlandsfonden förbehållit sig möjligheten att vid anslagsgivning liksom hittills från fall till fall bedöma projekt oavsett om de faller inom skogstekniska eller andra teknikgrenar. Med hänsyn härtill föreslås i motionen 1972: 1570 att riksdagen som sin mening uttalar att stödet till skogstekniskt industriellt utvecklingsarbete skall vara av minst den omfattning som förutsätts i propositionen.

I anslutning härtill får utskottet framhålla att utskottet vid sin prövning av ärendet förutsatt att medel till skogstekniskt industriellt utvecklingsarbete kommer att anvisas ur anslag som styrelsen för teknisk utveckling förfogar över samt från Norrlandsfonden i minst den utsträckning som departementschefen angivit. Något särskilt riksdagens uttalande i frågan anser utskottet ej vara behövligt.

Vad i motionen 1972: 1617 anförs om att pågående forsknings- och utvecklingsarbete om vidareförädling av skogsråvaror påskyndas och

erhåller ökade resurser i syfte att ge bortrationaliserade skogsarbetare sysselsättning i hembygden berör uppgifter som åtminstone till en del borde ligga inom ramen för det utvecklingsarbete som Norrlandsfonden stödjer. Det synes inte utskottet lämpligt att riksdagen i detta sammanhan gör uttalanden som mera i detalj binder användningen av ifrågasvarande fondmedel.

Vad utskottet i det föregående anfört innebär att utskottet biträder Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 53 framlagda förslag.

Utskottet hemställer alltså

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning i enlighet med vad i propositionen anförts,
2. lämnar motionen 1972: 727 utan åtgärd,
3. lämnar motionen 1972: 1570 utan åtgärd,
4. lämnar motionen 1972: 1617 utan åtgärd,
5. till *Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning* för budgetåret 1972/73 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,
6. till *Skoglig forskning* för budgetåret 1972/73 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 745 000 kr.

Stockholm den 25 april 1972

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Närvarande: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Antby (fp), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Hedström (s), Jonasson (c), Magnusson i Grebbestad (s), Larsson i Borrby (c), fru Lindberg (s), herrar Krönmark (m), Takman (vpk), Åberg (fp)* och fru Theorin (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr Takman (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "av kalhyggena" bort utbytas mot text av följande lydelse:

"Utskottet vill i anledning av förevarande motionsyrkanden anföra följande. Forskningsprogrammet syftar enligt föreliggande proposition

till att främja utveckling och effektivisering av skogsbruket, dels till att förbättra säkerhet, hälsa och trivsel för skogsbrukets arbetskraft och att tillvarata möjligheterna att bereda sysselsättning för äldre arbetskraft och partiellt arbetsföra, dels också till att anpassa den skogstekniska utvecklingen till miljövårdens krav. Bl. a. kommer såsom redan nämnts biologiska aspekter att beaktas i detta arbete. Vad sålunda anförts är enligt utskottets mening i och för sig riktigt, men av ramprogrammet liksom av propositionen framgår att det man framför allt avser att prioritera i forskningsarbetet är hur man skall öka profiten och kapaciteten per individ. Profitintresset ställs således i förgrunden. Utskottet anser detta klart otillfredsställande och anser i likhet med motionärerna i motionen 1972: 1617 att riksdagen bör klart uttala sig för att det här aktuella forskningsprogrammet framför allt bör prioritera de rent samhälleliga och mänskliga aspekterna inom det moderna skogsbruket.

I vad gäller de i förenämnda motioner gjorda uttalandena om kalhuggning av skog kan nämnas att statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet nyligen tillsatt en arbetsgrupp för att studera omfattningen och verkningarna av kalhyggena.”

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med ”Enligt motionen” och slutar med ”inte föreligga” bort ha följande lydelse:

”Enligt motionen — — — (lika med utskottet) — — — nämndens sammansättning. Utskottet vill understryka angelägenheten av att de bestämmelser som härvidlag kommer att fastställas utformas så att de samtidigt som de möjliggör en allsidig representation för av verksamheten berörda intressegrupper, garanterar löntagarna och deras organisationer ett sådant inflytande över verksamheten som avses i motionen 1972: 1617.”

dels det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 4 med ”Vad i” och slutar på s. 5 med ”ifrågavarande fondmedel” bort ha följande lydelse:

”Vad i — — — (lika med utskottet) — — — Norrlandsfonden stödjer. Enligt utskottets mening innebär omsorgen om människan inte minst att man säkrar rätten till arbete, men erfarenheterna visar att hög mekaniseringsgrad och ensidigt lönsamhetstänkande också innebär ökad arbetslöshet i skogslänen och en fortsatt utslagning av den äldre arbetskraften.

Mot den bakgrunden måste det ses som ytterst angeläget att ökade resurser satsas också på uppgiften att främja ett industriellt utvecklingsarbete som kan skapa sysselsättning som ersätter det bortfall som det moderna högmekaniserade skogsbruket framskapar. Det är enligt utskottets mening en moralisk skyldighet att ge de människor som blir överflödiga genom rationaliseringen i skogen annat arbete i deras hembygd.

Det förefaller utskottet naturligt att man också i det här aktuella forskningsarbetet lägger vikt vid lösandet av dessa problem och i samarbete med exempelvis Norrlandsfonden tar det som en speciell forskningsuppgift att söka efter möjligheter som syftar till ytterligare förädling i Norrland av den norrländska skogsråvaran. Vad i motionen 1972: 1617 härutinnan anförts kan utskottet alltså ansluta sig till.”

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

”4. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför i anledning av motionen 1972: 1617,”

